

שם משמאל ויקרא פרשת תזריע שנה תרעא

1

ברש"י וכן הוא בויק"ר (פ' י"ד) אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חי' ועוף במעשה בראשית, כך תורתו מתפרשת אחר תורת בהמה חי' ועוף הה"ד זאת תורת הבהמה וגו' ואח"כ אשה כי תזריע. ויש להבין הרי כל הפרשיות של תורה עד הנה הן תורת האדם ופרשת קרבנות לכפר על האדם הכל הוא תורת האדם:

ויש לפרש עפ"י דברי המד"ר אחר וקדם צרתני אחרון למעשה בראשית וקדם למעשה בראשית שהנפש נבראה ביום הראשון והגוף ביום האחרון, או ביום הששי עצמו הנפש קודמת לבהמה וחי' והגוף אחרון, אם זכה [היינו שהגוף נעשה טפל לנפש ואינו חולק רשות לעצמו] אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו [הרי הנפש נעשית טפל להגוף] אומרים לו יתוש קדמך שלשול קדמך, עכ"ד. ולפי"ז תתפרש המימרא הנ"ל דכמו דיצירת הנפש של אדם קודם לכל, כן תורת הנפש מתפרשת קודם וכל התורה והפרשיות שעד כאן הם לישר את הנפש השכלית וקרבנות הם כפרה על הנפש, אבל יצירת הגוף שהוא אחרון למעשה בראשית תורתו נמי מתפרשת אחר תורת הבהמה וגו', היינו תורת הגוף שבפרשיות שמכאן ואילך שטומאה וטהרה הן מתיחסות לגוף האדם וכן מילה מתיחסת לגוף האדם אף שהיא שלימות הנפש, מ"מ היא תיקון הגוף כאמרם ז"ל (שבת קל"ב א) מה מילה שהיא אחד מרמ"ח אבריו של אדם, ומחמת תיקון הגוף נמשכת שלימות הנפש, וכמו טומאה וטהרה אף שנוגע בודאי גם לנפש, מ"מ מתיחס רק לגוף וע"י טהרת הגוף בא לטהרת הנפש:

ויראה לי ליתן טעם על שתי יצירות הנפש והגוף בזמנים מתחלפים, שידוע שאין כל עתות האדם שוות, פעם שכלו בהיר ומשתוקק לעבודת הש"י ופעם להיפוך, היינו שפעם גובר בו כח הנפש ופעם כח הגוף, וזהו הפי' אחר וקדם צרתני שבהירות השכל וההשתוקקות לעבודת ה' נקראת בשם קדם, ולהיפוך נקרא בשם אחר שהוא בבחי' אחרים היפוך הפנים, ואם היתה יצירה אחת לשתיהן, הי' בשעה שהוא בחי' אחר קילקול היצירה והי' קשה מאד להתחזק אז ולא הי' כ"כ בנקל לשוב לבחי' קדם רק ע"י תשובה לתקן הקילקול, ולזה הי' שתי יצירות בזמנים מתחלפים, וע"כ אף שהוא בבחי' אחר הוא נמי יצירה ויכול להתחזק עצמו כמו שהוא ובנקל לו לשוב לבחי' קדם. והבן:

שם משמאל ויקרא פרשת מצורע שנה תרעא

2

שנת תרע"ו

ולקח למיטהר וגו' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב, וברש"י ועץ ארז לפי שהנגעים באין על גסות הרוח, ושני תולעת ואזוב מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב, עכ"ל. ויש להבין עץ ארז שמורה על גסות הרוח למה הוא בא, דמה דהוה הוה ומכאן ולהלן חושבנא שישפיל עצמו וכו'. ומצד הסברא הי' נראה לכאורה כי הס שלא להזכיר עץ ארז שלא הי' לו למזכיר עון להתפס, ולמה צוה הכתוב בעץ ארז כלל:

ונראה דהנה יש לדקדק עוד במה שאמר מה תקנתו ויתרפא, הלוא כבר כתיב והנה נרפא וגו', ועוד שאמר ישפיל עצמו, ומשמע דעד כה עוד לא השפיל עצמו, ואיך יתכן שנרפא בלי תשובה על העון שהביא את הנגע, ואם בכח העון להביא את הנגע, כ"ש שבכחו למנוע את הרפואה, ובש"ס שבועות (ח' א) מנגעי' הוא דאכפר לי', וידוע מברייתא דארבעה חלוקי כפרה (בשלהי ש"ס יומא) דתשובה עם כל אחד, וא"כ בהכרח שנסתלקה ממנו גסות הרוח ועשה תשובה על העבר, ומה נתבקש עוד ממנו שישפיל עצמו מגאותו:

וכ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה הגיד שכמה מיני הכנעות יש, יש שהוא נכנע מחמת שהוא מתבונן בגדלות הש"י ולעומתו שפלות המין האנושי בכלל מאין הוא בא מטפה סרוחה ולאן הוא הולך למקום עפר רמה ותולעה וכמ"ש כי אראה שמ"ך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, ויש הכנעה שהיא מחמת שהוא מדוכא בעניות ויסורין רח"ל, והכנעה כזו אף שמסלקת את גסות הרוח מ"מ אין בה שבח, כי אחר שיסתלק ממנו היסורין יכול לחזור לגסות רוחו, ומצורע זה מחמת היסורין והבזיון דכא לארץ חיתו ונסתלקה ממנו גסות רוחו ע"כ נרפא הנגע, ומ"מ הכנעתו זאת אינה מספקת, ומתבקשת ממנו הכנעה ממין הראשון, עכ"ד. ויש להוסיף בזה דברים עפ"י דברי המדרש (פ' ט"ז) למה שוחט אחת ומניח אחת לומר לך כשם שאי אפשר לשחטה לחזור כך אי אפשר לנגעים לחזור, משמע שזה ענין טהרת המצורע שלא יחזרו עוד עליו הנגעים, ובאשר הכנעתו שע"י יסורין רח"ל עלולה להסתלק אחר סילוק היסורין, הוא מעותד להחזרת הנגעים, ע"כ נתבקשה ממנו הכנעה ממין הראשון שתהי' דבר של קיימא:

(יג, ב) אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בקרת, והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן. ובהעמ"ד הביא בשם זה"ק דאדם משמעו חשוב [אחס קרויים אדם ואין עכו"ם קרויים אדם], ויש לתמוה הא צרעת באה על חטא לה"ר וכבר אמרו חז"ל נאמר חמשה פעמים תורה גבי צרעת ללמדך שכל המספר לה"ר כאילו עובר על חמשה חומשי תורה, והרבה האריכו בגנות לה"ר ויתר העבירות שבאו עליהן צרעת כגון צרות עין ועוד, ולמה מציינת התורה דין צרעת באדם חשוב.

והנה בתורה שבע"פ האריכו לבאר הסבות שגורמות צרעת בעור האדם, נגעי בחים, נגעי בגדים,

אבל בתורה שבכתב אין מזה כלום כי אם רק רמז מצורע — מוציא רע, צרעת — צרות עין, והלא העיקר הוא לעמוד על שורש חטא שמביא לידי צרעת ולפרוש מלה"ר ומרכילות ומצרות עין וכדומה לזה, והיה לתורה שבכתב להאריך בגנות לה"ר, ובפרשת תזריע מצורע לא נאמר אפי' ה"ת של לה"ר כי אם בפרשת קדשים כתוב לא תלך רכיל בעמך.

והנראה בזה שגדלות האדם אינו נמדד בזה אם יש לו נגעים או אין לו נגעים או אם לומד מוסר או אינו לומד מוסר, אלא אם עושה תחבולות להיטהר מנגעיו, ולפעמים אם ילמד הרבה ולא יחקן מעשיו הרי הוא בבחינת שחכמתו קודמת למעשיו, שאין חכמתו מתקיימת.

אדם — אדם חשוב הוא — כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים, שמחפש רפואה לנגעיו, וכופה את עצמו לבא לכהן, מי שתפקידו לרפאות בני"י מדברים המזוהמים שמוזהמים את רוחו ונשמתו ומטמאים אותו, לרופא רוחני, ומגלה את נגעי, זהו אדם חשוב, וזהו העיקר, ואיך זיל גמור בתורה שבע"פ.

ואם מתחלה קשה לו לבא, ובא כאילו בעל כרחו, והובא — ע"י אחרים, אבל לבסוף יבא מעצמו כי בנפשו הוא כדה"כ או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן וזבא — מעצמו — אל הכהן, ואז כבר ידע לו סבת הנגע, והגנות והחורבן שלה"ר גורם.

וכדברי המגיד מדובנא כי המספר לה"ר אינו ידע גדל הרעה שהוא מביא למטה וקטרוג למעלה, וכמה גדול כח הדיבור להזיק ולחבל, מה עשה הקב"ה הוא מענישו בנגעים ועושה אותו „מצורע“, והנגעים כידוע מטמאות רק עפ"י דבור של הכהן היינו אם יאמר הכהן טהור יהיה טהור ואם יאמר טמא יהיה טמא, ללמד אדם דעת כח וגבורתה של הלשון, כי החיים והמות ביד הלשון, ולכן מפרש ואומר הכ' זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן, ומזה ידע ויכתן גדל כמו של הדיבור ולא יקהל עוד על פיו להוציא דבור של הלשנה בשפתיו.

ובגמ' ברכות יז: נאמרו הרבה דברים שהיו חז"ל אומרים בגמ' תפלתם, ואיתא מר ברי' דרבינא כי הוה מסיים צלותי' אמר הכי אלקי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדם ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך וכו' יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי, ובתפלות של שאר האמוראים לא החכר הסיום של יהיו לרצון וכו', והלא דבר הוא, וראיתי בס' א' שתפלת אלקי נצור שאמר מר ברי' דרבינא הוא באור של יהיו לרצון אמרי פי, שאימתי יהיו לרצון אמרי פי אם ינצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך.